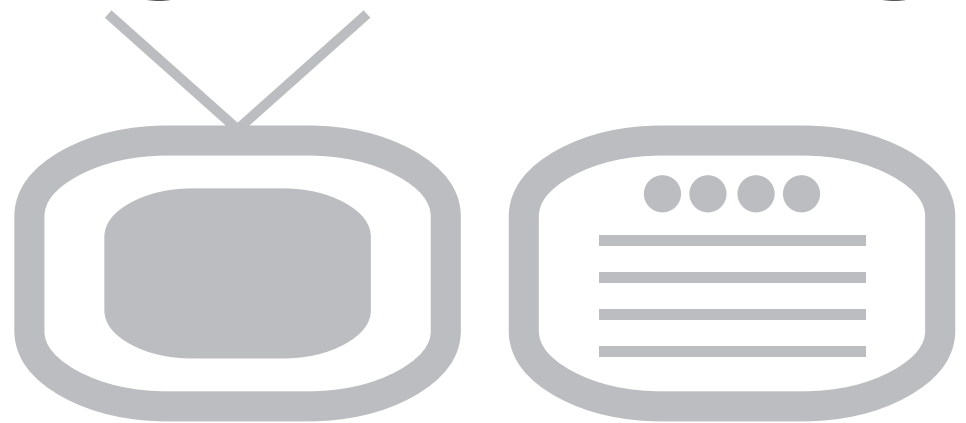

KLF, Kirke & Medier

Udfordringer & valg

Klik ind og læs mere på www.klf.dk

Udfordringer og valg

Af Landsformand i KLF, Kirke & Medier, Lars Peter Melchiorsen

Ikke så sjældent møder man en udtalt mistillid til nogle af de mest fremtrædende aktører i det stadig mere omfattende informationssamfund: massemediernes. Kan man nu stole på de informationer, man får? Kan man være sikker på, at konkurrence, kommercialisering, koncentration af informationsformidlingen i stadig færre og større virksomheder ikke ensretter og fordrejer virkelighedsbilledet? Og hvad betyder strømmen af informationer for vore børn?

Usikkerheden er katastrofal i et demokratisk samfund, som i princippet skulle fungere ved kompetente og handlekraftige borgernes engagement. Det er imidlertid mindst lige så katastrofalt, at mistilliden følges af opgivethed. Kan det nu også nytte noget, at lille jeg engagerer mig i kampen mod markedskræfterne og den nyliberale dyrkelse af den stærke eners personlige frihed?

Der truer os i tiden

Til Båring Højskoles indvielse i 1959 skrev Ole Wivel et digt, hvis første vers lyder således:

Der truer os i tiden
en ond usynlig magt -
vor egen sikre viden,
som sprængte med foragt
den skænkede natur
og nedskrev Adams billed
til skyggen på en mur.

Når jeg synger dette vers, så ser jeg for mit indre øje et fotografi, som jeg kan huske fra min realskoles historiebog. Fotografiet viste en mur, hvorpå man tydeligt så en skygge. Fotografiet var blevet taget i Hiroshima eller Nagasaki kort efter en af atombombernes fald. Et menneske var gået forbi muren i samme øjeblik, som bomben sprang, og bombens ulideligt skarpe lys havde nået at affotografere menneskets krop på muren i en brøkdelt af et sekund før samme bombes forfærdelige hede fik kroppen til at fordampe.

For en hel generation kom dette fotografi til at stå som et symbol på det, som den opfattede som truslen mod samfundet, livet, verden, tilværelsen, skaberværket eller hvordan, man nu udtrykte det. Det var atomtruslen, truslen fra atomteknologien.

Vor tids trussel eller udfordring

Der truer os i tiden... Hver tid har sin trussel – eller udfordring. I vor tid er det vel næppe atomteknologien. Til gengæld har vi fået en række nye teknologier til rådighed - f.eks. genteknologien eller informationsteknologien - som kan true med at nedskrive vort Adamsbillede til om ikke skyggen på en mur så til en gensplejset klon eller til afgangslinjen af en billedskærm. Vi er mange, som fornemmer, at informationsteknologien truer med at ødelægge Adamsbilledet - som vi opfatter som menneskets gudbilledlighed - ved at omskabe mennesket i dets eget billede til et viljeløst, uansvarligt og passivt væsen, som afskæres fra det virkelige livs glæder og sorger, og for hvem begreber som skabelse, synd og frelse drukner i underholdningens og ligegyldighedens klæbrige glasur.

At se udfordringen i øjnene

Hvordan tager vi så denne udfordring fra informationsteknologien op? Det gør vi ved at se udfordringen i øjnene. Atomtruslen blev imødegået med engagement i form af atommarcher og -demonstrationer, ved tilkæmpet viden og ved gennem debat at skærpe opmærksomheden. Således skal også udfordringen fra informationsteknologien imødegås med de nødvendige midler; og kun derved kan vi få øje på mulighederne.

Familieprojekt og etikprojekt

KLF, Kirke & Mediers to projekter om medier og familie samt om medieetik er forsøg på det. Det er naturligvis vanskeligt at give klare løsninger. Ofte vil vi være henvist til det konkrete skøn; men netop derfor er debatten om medieetikken og børn-medie-familieproblematikken så nødvendig. Kun ved at få defineret problemstillingerne og få formuleret vore tanker herom og lade dem krydse klinger kan vi få antydning af grænseområder, som mere eller mindre markant kan sætte skellet mellem rigtigt og forkert.

Børnefamiliers

Af Jan Lindhardt, biskop i Roskilde.

For en del år siden reklamerede et amerikansk telefonselskab med, at »hjem er der, hvor der er en telefon«. Det er faktisk forkert, for hvis der er en telefon, så er der ikke noget hjem i klassisk forstand, som en privatsfære, hvor man kan trække sig tilbage fra den offentlige verden og være sig selv, således som vi så det i det 19. århundrede. I hjemmet kunne man beskytte sig imod uvedkommendes indtrængen, men det kan man dårligt med en telefon i huset. Og i dag er det nærmest at fornærme venner og øve obstruction imod arbejdsgiveren ikke at have telefon. Teknikken med mobiltelefoner er udviklet og billiggjort, og allerede nu stilles der krav til beslutningstagere om, at han eller hun skal kunne træffes når som helst, og det indebærer, at man altid har en mobiltelefon, eller i hvert fald en summer på sig. Og for børnene er det ikke blot et arbejdsvilkår, men en eksistensform. Det gælder om at være tilgængelig, og man kan ikke skjule sig i et privatliv.

Det samme kan i virkeligheden siges om en række andre moderne

Nødvendige overvejelser

Om medieetisk tæft

Episode 1

Den 18. juli 2004 tidligt om morgenen forulykkede en dansk turistbus ved Euskirchen syd for Köln. To unge passagerer blev dræbt. Hver dag dør der mange på Europas veje, og umiddelbart virkede det som et banalt trafikuheld med en tragisk udgang for de involverede. Alligevel tiltrak ulykken sig ekstrem medieopmærksomhed. Ikke mindst de licensfinansierede public service medier DR og TV 2 leverede en meget nærgående dækning, som efterfølgende fik mange til at tale om føleri, usmagelig snagen og for hurtig skyldsplacering.

Episode 2

På vej hjem fra KLF's landskontor den 3. november 2004 blev min lytning til P1 flere gange afbrudt af en katastrofemelding fra Kanal 94 om, at beboere på et par veje i Seest ved Kolding skulle evakueres på grund af brand i et fyrværkerilager. Først troede jeg, at det var radioteater eller en radiomontage, men fra motorvejen vest for Kolding fik jeg øje på den store sorte paddehattesky og de eksploderende fyrværkeriraketter.

Igen en situation, som medførte medieopmærksomhed. Også her blev der efter dækningen talt om sensationsjag og for hurtig ansvarsplacering. Men paradoksalt nok rettede den væsentligste kritik sig mod DR for ikke at være hurtigt nok på stedet. På grund af interessen for det amerikanske præsidentvalg opdagede man ikke Kolding.

Etiske overvejelser

Mediernes rolle i vort samfund kræver nogle etiske overvejelser både hos udbydere og brugere – f.eks.:

- *Hvor går grænsen mellem indlevelse i og udlevering af menneskers situation?*
- *Er der tale om nødvendig interesse eller uvedkommende snagen?*
- *Er det ligegyldigt, hvad der sendes hvornår?*
- *Hvem skal dækningen tjene - offerets, offentlighedens eller aktionærernes interesser?*

Det er nogle af de spørgsmål som KLF, Kirke & Medier fokuserer på i sit medieetikprojekt.

LPM

vilkår i en medietid

kommunikationsmidler som TV og pc, som har åbnet hjemmets døre og nedbrudt dets vægge.

Konsekvensen er det at man ikke længere kan opdrage i gammeldags forstand. Sagt med lidt fine ord: man kan ikke styre diskursen eller samtalen i hjemmet. Børnene får så meget input udefra, at forældrene slet ikke mere er ene om opdragelsen. Mange forskellige opdragere har meldt sig: reklamer, film, serier, nyhedsudsendelser, børneprogrammer, computerspil, foruden naturligvis radio, plader etc. Børnene er derfor moderne, dvs. formet efter den tid vi lever i netop nu. Hvis forældrene ville forsøge at lukke dørene eller holde medierne væk, så ville det blot betyde, at børnene sad ovre hos naboerne. Dette kan vi iagttage hos os selv og i særlig ekstrem grad hos vore indvandrere, hvor børnene lever i en helt anden tidsalder end deres forældre.

Hvad betyder det for børnenes etik? Det er lidt tvetydigt. På den ene

side oplæres de til kun at tænke på sig selv og være udpræget individualister. På den anden side stilles der af medierne større krav til etik hos os, end der har været gjort før. I virkeligheden øves der et massivt pres på børn og unge om at opføre sig ordentligt, hjælpe hinanden ved være solidarisk, at være ærlig og stå ved, hvem man er og desuden en hel mængde politisk korrekte krav som at spise økologisk, ikke være for tyk, gå klædt i tøj der er produceret "bæredygtigt" etc. Mediernes meget stærke understregning af menneskerettighederne peger også på det moralske aspekt i de unges opvækst og opdragelse.

Derved bliver børnenes retfærdighedssans stærkt udviklet, ofte så stærkt at det bliver til selvretfærdighed, fordi det er let at dømme andre, hvilket er bagsiden af etikens genindførelse i det offentlige medierum.

Rundfunk

– En udfordring for KLF, Kirke & Medier

Af Lisbeth Krabbe Haugstrup, familiekonsulent i KLF, Kirke & Medier

I KLF, Kirke & Medier arbejder vi bl.a. med at følge op på klager fra vore medlemmer. Det gør vi ved at analysere programmer, der er blevet klaget over.

Det har vi også gjort med Rundfunk på TV 2/Danmark. Programmet, der startede i 2003, ønsker at spejle unges glæder og sorger. Det henvender sig til unge og indeholder også stof om sex, vold og det okkulte, som vi og vore medlemmer mener, er uegnet for børn. Det sendes kl. 17.00 - 17.30 mandag til fredag.

Rundfunk i 2003

I efteråret 2003 bad vi en gruppe KLF forældre se nærmere på programmet igennem en uge. I foråret 2004 blev Rundfunk-konceptet ændret, og vi vendte tilbage med endnu en uges analyse med den samme gruppe forældre.

I første analyse var det generelle indtryk, at der var for mange emner og for lidt introduktion, og at nogle indslag var forvirrende eller uhyggelige.

Desuden var der op til 13 reklameindslag op til programstart, hvilket alle syntes var alt for mange.

Alle var enige om, at det mest uhyggelige indslag denne uge var videoen med Michael Jackson, og at det var en udsendelse, der var uegnet for mindreårige børn.

Når det gælder emnerne om sex, mener gruppen, at det virker utroværdigt og unuanceret, når sex erfaringer som one night stands (sex for en nat) præsenteres som om, alle 14-årige har prøvet det. Der stilles ikke spørgsmål ved, om det kan være forkert eller have uheldige konsekvenser for følelseslivet og selvværdet at søge seksuelle erfaringer uden kærlighed. Desuden lægger det et pres på de unge, når one night stands præsenteres som det almindelige.

Rundfunk i 2004

Da forårsanalysen går i gang, synes gruppen, at Rundfunk er blevet bedre. Der er mere sammenhæng i programmerne og flere forskellige livsstilinger kommer til orde. Gruppen mener dog stadig, det er et problem, hvis mindreårige ser det, fordi der er meget uhyggelige indslag. Musikvideoerne indeholder også næsten alle: sex, uhygge og mystik, og endelig er både gæster og værter fra Københavnsområdet.

KLF holder ikke op

I KLF, Kirke & Medier fortsætter vi med at kræve ansvarlighed hos vore 2 public service kanaler: DR og TV 2. Vi holder fast ved, at et program, som er helt eller delvist uegnet for børn ikke bør vises i de eftermiddagstimer, hvor børn ofte er alene hjemme inden mor og far kommer hjem fra arbejde. Det er alt for let at lade forældre være alene om det ansvar.

I TV 2s årsrapport 2003 kan man læse, at "Rundfunk er rettet mod de 12-25-årige, og at ønsket er at bruge de nye teknologier og det sprog, de unge kender". Vi spørger os selv, om det betyder, at TV 2 anerkender ansvaret som trendsætter blandt de unge. Medierne er i høj grad med til at bestemme mode, livsstil, livsværdier og sprog. Umiddelbart har TV 2 selvfølgelig interesse i at bøje sig i støvet for det publikum, de ønsker så desperat (de unge), men, er det ikke netop det, en public service kanal ikke kan tillade sig?

Rundfunk har i løbet af 2004 udviklet sig til et mere nuanceret og mindre anstødende program. Det glæder KLF, Kirke & Medier.

Der må være en grænse

Af Bent Marcussen

Gavnige grænser

Det kan være vanskeligt at se, hvis man kører gennem de europæiske lande, hvor der er toldere og politi. Det er jo en behagelighed, når vi er på ferie.

Nu er der også andre sammenhænge, hvor det er gavnligt at kunne

Polfoto den 21.11.2002. Israelsk politi er på arbejde efter et selvmordsbombeangreb i Jerusalem. 11 mennesker blev dræbt og over 40 sårede.

trække en grænse. Her tænkes der på medierne, både de skrevne og de elektroniske. Der sker voldsomme begivenheder i verden, og det er nyhedsudsendelsernes opgave at berette om dem. Dog sker der ofte efter min mening en overskridelse af de etiske grænser, når det drejer sig om billedsiden. De triste og alvorlige selvmordsangreb, som sker bl. a. i Israel, hvor mennesker lemlæstes og dræbes, skal refereres, men jeg finder grænsen overskredet, når der gentagne gange skal vises billeder, hvor blodet flyder ned ad ofrene. I foråret så vi et terrorangreb i Madrid, hvor et tog blev sprængt i luften, og vi så billeder af ødelagte togvogne, men det var ikke nødvendigt at vise billeder af døde mennesker spredt ud over terrænet eller en afrevet legemsdel liggende på en mur.

Ved andre alvorlige ulykker ser vi ofte pårørende og venner opløst i gråd, selvom det ikke har nogen betydning for sagen. Her har man overskredet grænsen mellem det offentlige og det private.

For tæt på

Det er skabt en tendens til at lave billeder til nyhedsindslagene, der går på sensation og ikke på saglighed. Vi kunne også nævne forhold i behandlingen af mennesker i interview, hvor journalister går for tæt på, og ved deres spørgeteknik forsøger at få mennesker til at sige det, som journalisten ønsker.

Følelses-tv

Interview med Anne Jerslev, lektor i TV- og filmkundskab.

TV3 Robinson brugte i efteråret 2004 korset til at fortælle om de strabadser, som deltagerne skulle igennem. KLF, Kirke & Medier klagede til TV 3 primært over tivoliseringen af dette torturinstrument og over misbruget af det vigtigste symbol i kristendommen.

Big Brother, Robinson Ekspeditionen, Temptation Island – eksempler på programformater, der har fået mangen en besindig seer til at tænke: Hvad er det dog for noget? Hvad i alverden får folk til at udstille sig selv på den måde? Hvorfor er der i tiden denne trang til selvudlevering. Er det et spørgsmål om konstant at "være på?"

Anne Jerslev, der er lektor ved Institut for TV- og filmkundskab, har i sin seneste bog: Vi ses på TV, forsøgt at pejle sig frem til en forståelse af fænomenet reality-TV. Jeg har fanget hende på telefonen.

Eksempler på følelses-tv

I din bog oversætter du reality-tv med følelses-tv. Hvordan vil du definere det?

- Med begrebet følelses-tv eller medfølelses-tv har jeg prøvet at beskrive en genre, hvor på den ene side såkaldte almindelige mennesker fortæller om eller fremstiller deres følelser, oplevelser og erfaringer, mens seerne på den anden side bliver grebet af og engagerer sig følelsesmæssigt i de skæbner, de ser.

Som eksempler på følelses-tv nævner Anne Jerslev så forskellige udsendelser som Robinson Ekspeditionen og Big Brother på den ene side og dokumentarudsendelsen Hjerteblood på den anden.

- Det har ikke været mit anliggende at vurdere de etiske aspekter af programmerne. Jeg har beskrevet dem som fænomener, der nu engang er her, og som er meget set.

En skole for livet?

Men hvorfor har sådanne udsendelser appelleret til mange – ikke mindst unge?

- Ofte er det blevet udlagt som udtryk for navlebeskuelse eller en slags blottermentalitet. Men det er i hvert fald ikke sådan, de medvirkende eller seerne oplever det. Den hidtidige skelnen mellem privat og offentligt eksisterer ikke på samme måde mere.

Anne Jerslev peger på, at for mange overgår TV selv skolen som dannelsesfaktor. Ikke mindst de unge mener, at de gennem følelses-tv får redskaber til at håndtere deres eget liv. Ved at se på f.eks. Big Brothers almindelige mennesker får man tillige en fornemmelse af, at man selv er god nok.

Terapeutisk tv?

Tror du, at der i denne trang til at udlevere sig selv ligger en skriftemålsfunktion, altså at mediet bliver en slags skriftestol?

- Jeg har bevidst undgået betegnelser med religiøs betydning som f.eks. ordet bekendelse. Men der er ingen tvivl om, at der i nogle reality-udsendelser sker en betroelse af intime og private oplysninger, som i hvert fald giver situationen en terapeutisk karakter.

Problemet ikke indholdet, men mængden

Du understreger i din bog, at dit ærinde er at være beskriver fænomenet følelses-tv og ikke vurdere det moralsk. Men ser du slet ingen problemer i følelses-tv?

- Jo. Men jeg ser ikke de forfaldstendenser i fænomenet, som mange andre gør i vor tid. Ganske vist oplever vi, at programmerne bliver stadig mere ekstreme i deres udtryk og indhold. Problemet ligger imidlertid ikke her, men i mængden af disse relativt billige programmer, som lukker sig om den enkeltes private følelser og det intime livs problemer i et omfang, så der ikke bliver plads til gennemresearchede og derfor omkostningstunge dokumentarprogrammer.

Faktion som virkemiddel

Af Lasse Jensen, journalist og direktør i Jensen & Kompagni A/S.

Fra at være noget, man skulle lave, er TV-dokumentaren blevet helt afgørende i mediekonkurrencen. Der er mange seere i virkeligheds-fjernsyn – hvis det vel at mærke er spændende, medrivende og personfikseret. Vi skal som seere kunne identificere os med succeser og tragedier på en fascinerende måde. (Vi skal tænke – Bare det var mig..... eller – Godt, det ikke er mig !) Og beretningen om virkeligheden skal være lige så godt filmisk fortalt som Rejseholdet, Taxa eller Advokaterne.

Sommetider kan det være svært at se (og mærke) forskel på, hvad der er fakta, og hvad der er fiktion. Mens den danske TV-dramatik har lånt dele af sin måde at fortælle på fra den journalistiske reportage, så har TV-journalistikken omvendt lånt den omhyggeligt opbyggede historie og dele af billedformen fra TV-dramaet. Og alle låner fra Hollywood – ligesom Hollywood har lånt fra dem. Og de låner alle sammen fra reklamefilmens udtryk. Denne blanding kaldes faktion. Vi mangler stadig forskning og viden om, hvad elementer som rekonstruktioner, brugen af statister, den veludviklede og effektive brug af musik, lydeffekter og klippeteknik betyder for, hvor troværdigt vi oplever det, vi ser.

Dokumentar som magtmiddel

Den moderne TV-dokumentar er langt mere effektiv – flytter (måske) flere grænser, skaber mere debat og mere presseomtale end tidligere. For de to Public Service-stationer i Danmark slår den effektive dokumentar to fluer med et smæk. Den skaffer seere og er i sit udgangspunkt en uangribelig del af public service-forpligtelsen.

TV-dokumentaren er – når den er bedst – et af de mest slagkraftige journalistiske våben overhovedet. Den har mere eller mindre overtaget den rolle som den fjerde statsmagt, som for et halvt eller trekvart århundrede siden tilhørte journalister og skribenter ved aviserne. De, der afslørede fat-

tige børns kummerlige forhold, korruption og organiseret kriminalitet i Ederkoppesagen, bolighejrer og skrankepaver.

Den hårde konkurrence

Men i konkurrencen om kundernes opmærksomhed skal der stærkere og stærkere midler til. Alle medier har en tendens til at ignorere de andre mediers afsløringer og nyheder, med mindre de er så store, at man ikke kan undgå dem.

Konkurrencen mellem TV-stationer er naturlig – og bliver mere og mere barsk. Bag den ligger der en anden konkurrence: Konkurrencen om at komme til orde – om at få lov til at lave de eftertragtede dokumentarprogrammer. De skal sælges. Uanset om det drejer sig om en uafhængig producent, en freelancetilrettelægger eller en produktionsafdeling i DR eller TV2, hvis fortsatte interne bevillinger kan være afhængige af, om man får solgt projekter til en redaktør, en direktør eller en chefredaktion.

Den etiske udfordring

Risikoen er, at det bliver prisen og idéen, der vinder – og hvor sælgerens dokumentar-erfaring ikke er afgørende. For at blive i et emne, som har optaget flere TV-dokumentarister: Vi har måske accepteret skattetækning (formæssig manipulation af den mere tvivlsomme art), fordi det er lovligt – men selvfølgelig accepterer vi ikke bedrageri, fordi det simpelthen er ulovligt. Det første handler om etik og moral – det andet om strafferet.

Men hvornår lokker det ene journalisten over i det andet? Han/hun er jo i en gråzone, hvor man kan fristes over evne. Det kan jo ske, når ønsket er, at TV-dokumentar skal opleves med maven og ikke nødvendigvis ses med øjnene.

Efter artikel i EKKO og i dagbladet Information

Af Lars Peter Melchiorsen, formand i KLF, Kirke & Medier

KLFs stilekonkurrence

Begrundelsen

Etik og værdier hænger uløseligt sammen. For KLF er det vigtigt at få fortalt, at medierne også formidler værdier, og at disse værdier er med til at forme os. De budskaber medierne sender er en udvalgt og bearbejdet virkelighed.

KLF, Kirke & Medier vil gerne være med til at skærpe skoleelevers mediebevidsthed. Derfor udskrev foreningen i 2002-3 en stilekonkurrence, hvor emnet var etik og medier.

"Hvilke etiske forpligtelser har medierne? og – Har TV og andre elektroniske medier et særligt ansvar, når det gælder emner som vold og sex? Det var blot et par af de spørgsmål, som skulle sætte de unge menneskers tanker på gød, når de skulle redegøre for deres holdninger.

Deltagerne

Konkurrencen henvendte sig til folkeskolens ældste elever. De 226 indkomne besvarelser blev vurderet i to grupper 7. - 8. klasse og 9. - 10. klasse. Artiklerne blev bedømt af KLFs etikprojektudvalg, og DR's nyhedsdirektør Lisbeth Knudsen overrakte præmierne ved en lille ceremoni i TV-Byen.

Bedømmelsen

I sin motivering for præmieringen af de to vinderstile udtalte bedømmelsesudvalget bl.a.:

- Der er tale om stile, der kommer godt rundt om emnet ETIK OG MEDIER. Vinderne har begge formået at analysere dette brede emne

Andreas Pedersen fra Risbjergskolen i Hvidovre får overrakt sin stilepræmie af nyhedsdirektør i DR, Lisbeth Knudsen.

og har argumenteret flot og fået sat problemerne ind i en samfundsmæssig ramme. De to stile udtrykker en mediebevidsthed og holdninger, der ikke blot er interessante, men også af væsentlig betydning for en public service virksomhed.

Medierne opdrager og påvirker

Af Bo Torp Pedersen, magister i film- og medievidenskab.

De moderne elektroniske mediers indflydelse er enorm. De har en enestående mulighed for at opdrage og påvirke brugerne, fordi vi alle er dybt afhængige af dem, når vi skal orientere os om verden omkring os – og fordi de bearbejder flere af vore sanser på én gang, så vi overvældes og slår vor kritiske sans fra.

Medierne former os i deres billeder.

Det véd vi så godt – af egen erfaring – men ikke desto mindre har det indtil for nylig været god latin blandt danske medieforskere at nedvurdere og ignorere de klare resultater af amerikanske forskeres undersøgelser, f.eks. af medievoldens indflydelse.

Når enkeltpersoner og forbrugerorganisationer som KLF, Kirke & Medier forsøger at få medie-bosserne i DR og TV 2 i tale med hensyn til dårligt sprog, overfladiskhed, tom satire, osv., mødes vi med blank afvisning. DR og TV 2 vil ikke opdrage befolkningen, men afspejle børns og voksnes sprog og adfærd, lyder det.

Det er en uholdbar position. Elektroniske medier, der bruges af så store dele af befolkningen som DR og TV 2, har en overordentlig stærk position som trend-sættere for sprog, påklædning, musik-smag, osv.. Hvis man ikke erkender det og ikke er sig det selvkritisk bevidst, er det virkelig farligt – og grund til igen at tale om indoktrinering, den snigende påvirkning med værdier, vi ikke ønsker.

Børn og mediepåvirkning, herunder reklamer

Interview med børne- unge læge Vibeke Manniche.

Vibeke Manniche har de senere år interesseret sig meget for mediernes påvirkning af børn.

Børns adfærd

"Jo", siger Vibeke Manniche, "selvfølgelig påvirkes børns adfærd, ligesom vi alle er påvirkede af fx reklamer, ellers ville der ikke blive investeret så mange penge i reklamer. Men forskellen i graden af påvirkning er stor. Hvis børn har forældre, der har overskud og indsigt til at forklare, hvordan reklamer og medier virker, og i øvrigt har faste meninger og værdier, så har de børn rigtig gode chancer for at blive hele mennesker og gode samfundsborgere. Der er nemlig to sider af denne sag: Det enkelte barns tarv og samfundets ve og vel. Når børn i skrøbelige familier ikke får leveregler med respekt for hinanden med hjemmefra, så efteraber de mediernes mode, livsstil og sprog o.s.v. uden at kende til noget andet, og derved kan de blive forvirrede, for tykke, for voldelige, for frygtsomme o.s.v., men de bliver også til belastning for samfundet, fordi de begår kriminalitet.

På spørgsmålet om, hvad vi skal gøre for at imødekomme børn af skrøbelige familier ser Vibeke Manniche to veje. "Vi skal som forældre og forbrugere tage de skadelige produkter op til debat, og bede om et kodeks for alle medieprodukter. Det ville betyde, at hele branchen selv stillede krav til egne produkters egnethed for børn. Forældre kunne så ved at se kodeksmærket på et produkt få en garanti for et vist kvalitetsniveau.

Som forbrugere styrer vi selv markedet, hvis vi kun køber de mærkede produkter".

Et af denne sommers medietilbud til børn er den computeranimerede film – Terkel i knibe. Medieforskerer, Jesper Olesen har udtrykt i dagspressen, at den satiriske film ikke påvirker børn til vold, men det er Vibeke Manniche uenig i: "Computeranimeret eller ej, det er en stærk voldelig film, og den påvirker de børn mest, som ikke har forældre, der kan give børn kærlighed og moralsk støtte. Desuden er det et eksempel på, at vi må stille krav til producenterne. Kunstnerisk frihed og humor skal ikke kunne retfærdiggøre hvad som helst. Vi må bede om et sprog kodeks i skolen. Ligesom mange skoler har et tøj kodeks, må skolebestyrelserne arbejde på et sprog kodeks, det ville også give anledning til, at man fik diskuteret ordenes betydning, og det ville være en støtte til forældre".

Børn som forbrugere

"Børn har brug for os forældre, men vi begraver børn i forbrug", siger Vibeke Manniche videre. "Vi har dels dårlig samvittighed over manglende tid, dels har vi ikke overskud til at sige nej, derfor er børn blevet en meget stor

forbruger gruppe, (der sælges produkter til børn for ca. 10 mia. kr om året i Danmark). Det betyder også, at reklamer rettet mod børn vokser fra dag til dag. Det, børn har brug for, er at være sammen med os. Vi skal ikke lave noget særligt, børn har ikke kun brug for os fra 19:00 – 20:00. Det er når vi går og laver ingenting, at de pludselig kommer frem med de tanker og følelser, der optager dem i øjeblikket.

I dag er samværet mellem voksne og børn ofte noget, der koster penge. En tur i badeland, i Legoland osv. Det kommercielle får derfor stor betydning for, hvor mange gode oplevelser vi har haft sammen i familien. I det spil bliver børnene tabere, for det vigtigste, det, der skal give livet mening og samfundet en sund base, koster ikke penge, men det finder en del af børnene ikke ud af".

Vibeke Manniche er oprørt over den debat, der har været i dagspressen, som fortæller, at danske børn har det godt. Hun mener, det er tankevækkende, at man kan være lykkelig over, at 2/3 af vore børn har det godt. "Hvad med alle de andre. Vi har et socialt ansvar, det er ikke godt nok, at mine børn har det godt. Vi har i øvrigt interesse i, at de andre ikke bliver samfundet til last: økonomisk og i form af utryghed".

Børn, forældre og beslutninger

Børn bliver stillet overfor mange valg i løbet af en dag. Om det mener Vibeke Manniche: "Jo mere presset du er som voksen, jo flere valg overlades til børnene. Vi orker ikke at sige nej. Derudover er vi ofte bange for forbud i samfundet, men forbud betyder begrænsning i tilgængelighed, og det kan være godt. Fx. er mindste alderen for køb af alkohol i butikker steget til 16 år. Det signalerer til forældre, at børn har bedst af at vente, og det begrænser tilgængeligheden af alkohol, også selvom dem, der vil have fat i det, altid kan få det.

Når det gælder medier, må vi som forældre anstrenge os for at følge med i det vore børn ser, hører og læser. Vi må ikke holde os tilbage i den tro, at det er unødigt indblanding. Det er påkrævet interesse i vore børns liv. Vi kan kun give dem vores mening at støtte sig til eller forkaste, hvis vi giver den kende. Vi skal spille deres computerspil, læse deres blade og lytte til deres musik, ikke for at censurere, men for at følge med i deres udvikling".

Du bliver, hvad du ser

Af Ulrik Herskind, adjunkt og fagkonsulent i dansk i Gymnasiet og HF.

Når strømmen svigter

Tirsdag den 23. september 2003 kl. ca. 12.30 blev det østlige Danmark ramt af et omfattende strømsvigt. Midt i de daglige rutiner – på indkøb, i S-toget, foran computerskærmen og midt i telefonsamtaler – blev folk meget håndfast tvunget til at indstille sig på at tilbringe eftermiddagen helt anderledes end planlagt. Medarbejdere blev sendt hjem fra arbejde, forretninger lukkede, og store dele af den offentlige trafik blev indstillet. Men til trods for de besværligheder, som strømafbrydelsen afstedkom for mange mennesker, mødte man også tegn på glæde over de fællesskabsmæssige aktiviteter, der opstod spontant i mange sammenhænge, hvor folk lige pludselig havde fået en ikke forudset tid stillet til deres rådighed.

De steder i landet, hvor strømmen sidst vente tilbage, kunne familier med teenagebørn imidlertid se sig ramt af endnu et problem, nemlig det at skulle placere den forsinkede aftensmad enten midt i Popstars eller i den umiddelbart følgende tv-avis. Kort efter at grundlaget for eftermiddagens karakter af åndeligt og fællesskabsbaseret frirum var fjernet, indfandt behovene for det daglige medieforbrug sig med fornyet styrke.

Centrale værdier

Mange vil mene, at års reklamefjernsyn sammen med underholdningsindustrien har afviklet en selvstændig ungdomskultur. Men om man kan sige, at f.eks. en underholdningsudsendelse som Popstars er udtryk for en sådan afvikling, er jeg usikker på. Man kunne faktisk snarere hævde, at netop i denne udsendelse opbygges eller aktiveres centrale værdier i ungdommens normsæt. Og tilsvarende om nyhedsudsendelserne, at også disse

har mere på hjerte end blot det at formidle nyhedsstof. Ud fra deres store seertal må man overveje, om ikke også andre end de rent informative behov søges tilfredsstillet.

Flere interesser

Mit synspunkt vil være en omtolkning af det gamle ordsprog: "Sig mig, hvem du omgås, og jeg skal sige dig hvem du er," som P3 i et reklamefremstød har ændret til: "Det, du hører, er du selv." Medieforbruget indgår i psykologiske og bevidsthedsmæssige sammenhænge, som ikke alene er knyttet til genrenes primære betydning. Tv-reklamer tjener ikke alene økonomiske interesser ved at reklamere for forskellige produkter, reality-shows er (f.eks. gennem sine utallige udfordrings- og udskillelsesforløb af en række almindelige mennesker) mere end ren underholdning, og nyhedsudsendelser vil mere end at oplyse.

Mere på spil

Disse genrer fungerer samtidig som en del af det bevidsthedsmæssige udvekslingsforhold, som seerne etablerer med omverdenen, og som udgør en del af vores kultur – en kultur, som viser et stærkt element af eller et stærkt behov for netop fællesskab. Der er således mere på spil i medieforbruget end at tjene de enkelte mediers umiddelbare formål. De elektroniske medier er i stigende grad blevet både de unges og de voksnes tilgang til verden. Der er ikke mindst i den anledning grund til i f.eks. gymnasiets undervisning at stille skarpt på disse mediers funktion, at undersøge, hvordan de er organiseret, hvilke interesser de tjener, og afdække, hvilke værdier de er udtryk for.

Efter artikel i filmbladet EKKO

Boogie FAKTA

Af Lisbeth Krabbe Haugstrup, familiekonsulent i KLF, Kirke & Medier

Kort om Boogie

Boogie blev lanceret i 2002 for de 12 – 20årige. Ifølge DRs konceptbeskrivelse er det et musikprogram, som skal spejle de unges medievirkelighed (SMS, Internet, DAB kanaler).

De unge kommer til orde her og nu med SMS på skærmen, ved at gå ind på programmets hjemmeside eller ved at sende e-mails. Boogie sendes 6 gange, tirsdag - lørdag kl. 16.00 – 17.00. Der er også Boogie på P3, en Boogie hjemmeside, og en DAB kanal.

Det består Boogie af

Boogie har til formål at være et værested for unge med sans for SMS.

Studieværterne er danske og skaber et dansk islæt, men resten, også det meste af musikken, er, som man kan finde det på kanal MTV eller The Voice.

Boogie består mest af alt af musikvideoer. Fotoet viser klip fra en optagelse ude blandt landets unge. KLF, Kirke & Medier har analyseret programmet og arbejder for, at de mange sexfikserede videoer flyttes fra eftermiddagsfladen.

Et lille eksklusivt udvalg af popmusik-kendere udvælger den musik, der skal stemmes om. Lytterne/seerne stemmer via SMS om placeringen af de enkelte numre.

Programmet er opbygget af musikvideoer, interviews, konkurrencer og reportager. Der er mange faste ingredienser, som videobattle og konkurrencer. I en videobattle skal seerne stemme på en af de to sange, som studieværterne hver især har valgt. Boogie ønsker at være en "ven" for dem, der har svært ved det sociale fællesskab.

Studieværterne har stor betydning for, hvordan programmet bliver opfattet af målgruppen. Hvis de taler ned til de unge, eller opleves som gamle, så er hele programmet dømt dårligt.

KLF, Kirke & Medier kommentar

Boogie seerne er børn

Boogie er rettet mod unge over 12 år, men rigtig mange yngre børn ser det. Musikvideoerne er næsten alle en opvisning i seksuelle bevægelser og udstråling. KLF, Kirke & Medier får løbende klager fra forældre, som er skuffede over, at DR1 sender Boogie midt på eftermiddagen. DR1 medvirker til at give unge piger idoler, som udstråler sex, sex og sex. Idolernes sexede påklædning er også et problem, når de 8-10årige vil have tøjet magen til. KLF, Kirke & Medier har sammen med unge og KLF medlemmer set nærmere på en række Boogie udsendelser.

Musikken er god

Vi har bl. a. spurgt elever i 7., 8. og 9. klasse på to skoler i Vejle området

om deres indtryk af Boogie. I grove træk kan man sige, at forældre og børn var mest glade for musikken. Derudover er børn/unge meget interesseret i afvekslende musikvideoer og gode, naturlige, humoristiske studieværter.

Forældre er rystede

Forældrene er rystede over de ensidige musikvideoers billedmateriale. Sex, vold og det okkulte synes at være nøgleord for langt de fleste af Boogies musikvideoer.

DR1 har modtaget den rapport, som blev resultatet af vore undersøgelser. KLF, Kirke & Medier ønsker programmet flyttet til et senere tidspunkt på dagen, og vi giver ikke op. Vi stiller også spørgsmålstejn ved, om der er nok kød på, til at kalde det et selvstændigt program og ikke en kopiering af MTV.

LKH

TV nyheder for børn i andre lande

Af Lisbeth Krabbe Haugstrup, familiekonsulent i KLF, Kirke & Medier

I Danmark kan børn ikke se nyheder, som handler om det, som sker i Danmark og i udlandet og i et sprog de, forstår. Begrundelsen hos TV2 og DR er, at det er for dyrt at producere, da målgruppen er lille.

Det kunne jo komme an på en prøve. I Tyskland er der to stationer, der serverer nyheder for børn. Det er Neuneinhalb på Das Erste (ARD) lørdage kl. 10:50 i 9 ½ minutter. Redaktionen vælger ugens vigtigste tema ud og forbereder flere indslag rundt om det, så det er forståeligt for børn i alderen 8 til 13 år. Redaktionen forsøger at se en nyhed fra den positive side. I tilfælde af krig fokuseres bl.a. på dem, der yder den første hjælp. Formålet med

disse nyheder er at vække børns interesse for nyheder og at give dem de nødvendige redskaber til senere at kunne forstå nyheder for voksne.

I Tyskland og Sverige kan de det

På børnekanalen KIKA (Kinder-Kanal), som er et samarbejde under ARD/ZDF, har man siden 1988 kunnet se – Logo! hver dag fra mandag til fredag kl. 16:50 og kl. 19:50. – Logo! ser det som sit mål, at børn får nyheder fra hele verden, men også nyheder om andre børn, musik og

sport og andre emner, som især interesserer børn. – Logo! er kendetegnet ved meget børnevenlige, farverige billeder. Også nyhedsoplæseren er ung. Nyhederne præsenteres som en opremsning, som vi kender det fra voksennyhederne, men billederne og sproget er rettet mod målgruppen: børn.

I Sverige har de Lilla Aktuellt på SVT1 og programmet dækker flere emner. Der produceres to gange 15 minutter om ugen. Torsdag morgen og torsdag aften. Det koster ca. 6-7 millioner sek. om året at producere. Alle tre tv-nyhedsprogrammer forsøger at se fra- og med børneøjne, men svenskerne serverer ikke bare nyheder i børnehøjde, de lader børn interviewe kendte personligheder som f.eks. justitsministeren. Det er et fint bevis på, at voksne ser børn og giver sig tid til at svare på deres spørgsmål.

UNESCO har et internationalt kontor, som beskæftiger sig med forskning om børn, unge og medieforbrug overalt i verden, og lederen af dette kontor, Cecilia von Feilitzen, kender ikke til andre lande end Tyskland og Sverige, der har tv nyheder for børn.

KLF, Kirke & Medier arbejder for danske børns ret

KLF, Kirke & Medier mener, det er meget vigtigt at tage børnene alvorligt bl.a. ved at tilbyde børnenyheder. Undersøgelser om børns påvirkning viser, at tv nyheder er noget af det værste, børn kan se, fordi de fuldt ud forstår, at det er virkelighed, samtidig med, at de ikke kan kapere de mange grufuldheder, som præsenteres uden forhistorie og i et voksent sprog.

Vi kan slet ikke være andet bekendt, kan vi?

Er børnenyheder en god ide?

Af Karsten Gynther, formand for Medierådet for børn og unge

Børn i dag ser nyheder, masser af nyheder. De ser billeder af lemlæstede soldater i Irak, de ser to fly flyve ind i World Trade Center, og de ser med, når der vises billeder af sultende og truede kvinder og børn fra Sudan.

Børn og tv, før og nu

Især de yngste børn kan blive skræmt af at se realistisk vold i fjernsynet eller i biografen. Det kan være vold, der rokker ved deres tro på, at verden grundlæggende er et trygt sted at leve i, og det kan være vold, som er realistisk i deres egen hverdag f.eks. mobning. I "de gode gamle dage", hvor nyheder var noget, vi så i TV Avisen om aftenen, kunne forældre selv regulere, hvilke nyheder deres børn skulle præsenteres for. I dag er der nyheder i fjernsynet fra morgen til aften, mange børn har tv på værelset, eller også klikker de sig ind på billeder på nettet, som nyhedsstationerne har lagt ud på deres hjemmeside. I en verden, hvor alle har adgang til alle former for medier, er de gamle beskyttelsesmetoder ikke tilstrækkelige.

Vi kan ikke beskytte børn mod medier, som vi gjorde

Det er i dag kun i begrænset omfang muligt at regulere og kontrollere børns mediebrug. Medierådet for Børn og Unge anbefaler da også tre andre måder at beskytte børn og unge i dag. For det første må vi både i skole, fritidsinstitutioner og i hjemmet i langt højere grad arbejde med medieopdragelse. Børn skal lære at begå sig i det nye medielandskab – lære at sige fra

overfor ubehagelige oplevelser. Forældre, lærere og pædagoger må også i højere grad deltage i børn og unges brug af medier, også selv om mange af de nye medier er lidt fremmede for nogle forældre. Det er en rigtig god ide, at se tv sammen med sine børn, eller gå med dem på nettet og vise dem de gode børnesider. Og så er vi fremme ved spørgsmålet om børnenyheder. En vigtig måde at tænke børnebeskyttelse på i dagens medielandskab er nemlig at tilfredsstille børns behov for kvalitetsmedier.

Tv på børns vilkår

Børn vil gerne se nyheder, og det kan være børnerlevant stof, men endnu mere vigtigt er det, at de også får præsenteret voksennyhederne i et sprog de forstår og især i en stil, som ikke taler ned til dem. Børneradio er her et godt eksempel på, at det er muligt at lave kvalitetsprogrammer også til børn og også om svære og mere problematiske emner.

Børn har også ret til at kende verden

Af Klaus Wilmann, formand for Børnerådet

FNs Børnekonventions artikel 17 beskæftiger sig med massemediernes rolle, og det hedder at; FN staterne skal sikre, at barnet har adgang til information og materiale, og tilskynde massemediene til: både at påtage sig et ansvar herfor, samt at bidrage til at beskytte børn mod oplysning, der skader deres velfærd.

Rollen er altså dobbelt (oplyse og beskytte), svarende til det ansvar forældre og andre voksne har for børns opdragelse. Verden skal doseres i passende portioner, svarende til børnenes udvikling og evne til at forstå og bruge den viden, de får.

Vi lever ikke op til Børnekonventionen

I det lys er der ikke grund til at kippe med flaget for de danske nyhedsmedier. Børneperspektivet i tv-nyhedsudsendelser er nærmest fraværende, og grænserne for hvad man viser, flytter sig hele tiden og ofte uden den store debat. Ved Irakkrigens start kritiserede Børnerådet Danmarks Radio

for at afbryde en børneudsendelse en søndag formiddag, for at sende en krigsrapport. DR erklærede sig enig i kritikken, og ændrede sine procedurer. Men de fleste andre medier reflekterer kun sjældent over etiske spørgsmål af den type.

Børn har ret til oplysning og beskyttelse

Så beskyttelsen af børnene mod billeder af krigens vold og gru er meget beskeden. Og fraværende er også en egentlig nyhedsformidling til børn. Vi lever ikke op til FN's Børnekonvention, når det eneste medie, som forsøger at formidle nyhedsstof til børn, er Børneavisen, som ikke ret mange kender, og som oven i købet straffes af skatteministeren ved at miste sin momsfradrag, fordi børn i modsætning til voksne ikke betragtes som en almen gruppe!

Så Danmarks Radio og TV 2, hvordan vil I løse opgaven?

TV 2 og børnene

Interview med Lotte Lindegaard, programredaktør i TV2s børne- ungeafdeling

Når TV 2 laver tv for og med børn, vil du så sætte dagsordenen for børns tanker eller blot afspejle verden, som den er?

- Vi afspejler selvfølgelig verden, men vi tror også, at al børne tv er med til at påvirke dem, derfor skal vi tage det vi laver alvorligt. Vi afspejler kulturen, men ikke alt det den indeholder, vi fravælger også.

Hvad er den røde tråd i TV 2s programmer for børn?

Vi ønsker at opfylde tre kriterier for alle programmerne.

- De skal give oplevelser, som gør børn klogere på sig selv.
- Der skal være oplysninger om verden.
- Der skal være underholdning på børns præmisser.

Snurre Snup om søndagen indeholder alle tre elementer, også Martin og Ketil om morgenen.

TV for børn om eftermiddagen

Skal der slet ikke være tv for børn om eftermiddagen?

- Nu er der jo ungdomsprogrammet Rundfunk om eftermiddagen, og det er et rigtig godt tilbud til unge. Børn kan ikke mere regne med, at eftermiddagsfladen er reserveret til dem. Nu har vi weekenden, og det er også et rigtig godt tidspunkt for børne tv.

TV 2 og børn i 2005

Hvad vil du vælge over det næste års tid?

- Det skal være emner, som børn synes, er relevante. Men vi dækker ikke hvad som helst. F.eks. kan det godt være, at nogle børn synes det er spændende med sex og øl, men det vil vi ikke have i vore programmer. Vi kan også vælge et emne, fordi vi mener, det er vigtigt for børn, f.eks. UNICEF dag, som dækkes af TV 2. Vi vil fortsat have magasinprogrammer, som kan indeholde flere ting, men det kunne også være spændende med mere genre-opdelte programmer.

Nyheder for børn

Skal vi ikke have nyheder for børn? De voksnes nyheder er skræmmende.

- Nej, det bliver der ikke noget af på TV 2. Vi mener nyheder, som vi kender det, er et produkt for voksne, vi vil hellere tage nyhedsemner grundigt op i

Danmarks Kirkelige Mediecenter har udviklet et undervisningsmateriale som opfølgning på TV2s julekalender fra 2003 "Jesus og Josefine".

et magasinprogram som Snurre Snup. Vi tror ikke på, at tv nyheder for børn vil forhindre, at børn ser voksen-nyheder, og nyheder taler børn om i skolen. Rigtig mange lande har måttet standse tv nyheder for børn, fordi det var for dyrt, og antallet af seere var lavt.

LKH

Vold i computerspil

Interview med Hans Henrik Knoop, psykolog og lektor ved Danmarks Pædagogiske Universitet, og forsker i elektroniske spils påvirkning af børn

Hvor går grænsen mellem leg og alvor?

– Mennesker er født med en instinktiv nysgerrighed og lyst til leg. Vi synes livet er sjovest, når vi er aktive og udforskende. Men ligesom legen kan være for sjov, kan den som bekendt udarte sig til blodig alvor. Sådant er det på en måde også med computerspil. De kan foregå i et fantasifuldt legeunivers, men de kan også ligne den virkelige verden, hvor rigtige mennesker lemlæstes og dræbes – og det sidste gør de i stadigt stigende grad, fordi voldelige spil er lettest at sælge. Og voldelige computerspil er blevet en multi-milliard-industri.

Der er mange typer spil, men vold, blod og våben fylder meget i mange af dem. En ny undersøgelse fra Harvard University viser fx, at ud af 81 spil, som anbefales teenagere, er der vold i 98 % af dem.

Hvorfor opsøger vi volden?

– Voldelige spil og fysisk kamp i almindelighed appellerer ofte især til drenge, der jo, biologisk set, er designet til et jægerliv i stenalderen, og som derfor naturligt tiltrækkes af vilde lege og den åbenlyse kamptræning der ligger i disse lege. De sidste måske 3000 år har mennesker som bekendt forsøgt at kanalisere en stor del af dette kampinstinkt ind i sportsgrene, styret af hvad man kan kalde en "olympisk ånd", hvor det vigtigste er at deltage, og hvor det oftest er forbudt at skade modstanderen alvorligt. Computerspil kan på én måde siges at leve op til dette ideal, for der er jo ikke nogen, som kommer rigtigt til skade i selve computerspillets univers – det er jo bare elektronik alt sammen. På den anden side kan den realistiske grafik, de realistiske scenarier og de udpenslede voldshandlinger, som man aktivt udfører som spiller, alt sammen være med til at udviske grænsen mellem den elektroniske fantasi og virkeligheden. Man udvikler spillene på en måde, der er så gribende, at spillerne glemmer tid og sted (dvs. den virkelige verden).

Er det ikke bedre at dræbe i spil end i virkeligheden?

– Nogle forskere mener, at voldsspil giver os mulighed for at leve aggressionen ud uden, at nogen kommer til skade. Det er måske rigtigt, men et andet element er, at vi lærer, mens vi spiller. Jo mere vi spiller de meget intense spil, som voldsspil er, des bedre sætter lærdommen sig fast hos os. Vi lærer altså at handle voldeligt ved at spille voldelige spil, selvom vor bevidste moral tilsiger, at man ikke bør være voldelig, og selvom vi selv mener, vi aldrig kunne finde på at slå nogen. Der er i den forbindelse identificeret nogle effekter af medievold, som det er vigtigt at være opmærksom på. Det drejer sig om følgende:

Aggressor-effekten, der indebærer en risiko for, at man bliver ondere, mere aggressiv og mere voldelig, fordi man simpelthen bliver trænet i det.

Offer-effekten, der indebærer en risiko for, at man oplever verden mere skræmmende, får mareridt og er mere tilbøjelig til at dyrke selvforsvar og bruge våben.

Tilskuer-effekten, der indebærer en risiko for, at man bliver mere socialt ufølsom / desensitiveret, mere kynisk, mere afstumpet, mindre hjælpsom.

Appetit-effekten, der indebærer en risiko for, at man vænnes til volden og følgelig får brug for mere og mere vold for at være underholdt.

Disse effekter kan i princippet påvirke alle, men der er selvfølgelig stor forskel på, hvor personligt robuste spillere er, og hvor stærk deres moral er. De mest påvirkelige er formodentlig de yngste, men det er interessant, at forskningen endnu ikke er entydig på det punkt, og indtil videre er der ingen aldersgrupper, som har været vedvarende immune overfor medievold.

Hvad børn bruger

Interview med Gitte Stald, medieforsker ved Københavns universitet

Derfor er mobilen så vigtig

Hvad skal børn med en mobiltelefon?

– Børn bruger mobiltelefonen til at holde kontakten ved lige. Det er en direkte kontakt uden omstilling, og man kan komme i kontakt altid, fordi man har mobilen tæt på kroppen. De større børn bruger dem også til "show off", altså til at vise sig med. Der er endnu få brugbare analyser over brugen af mobiltelefoner. En analyse jeg selv lavede i 1996 viste, at kun meget få unge var i besiddelse af en.

Det tyder på, at prisen har stor betydning for typen af forbrug, i USA koster telefoni meget lidt, og der er SMS kulturen ikke udbredt, mens SMS kulturen er stadigt stigende i Danmark, hvor telefoni er dyrt. Her sendes op til 40 meddelelser dagligt. Børn synes også, det er spændende med SMS, fordi man venter på det næste bip, og fordi man kan sige ting til kammeraterne, uden at nogen opdager det.

Mobilen fylder meget i børns liv, men...

Hvordan virker mobiltelefonen på børns sociale liv?

– Det er klart, at mobiltelefonen nu ses overalt, hvor der er større børn. Men vi voksne bruger den også stadig mere, også de ældre. Den største forskel er nok, at børn har stor fornøjelse af, at opdyrke nye venskaber eller romancer via mobilen. De mødes, udveksler numre, og begynder at sende SMS. På den måde kan mobilen bruges til at starte et venskab med. Derudover plejer børn og unge deres netværk via mobilen. De skaber også et personligt medie, fordi de kan vælge egen ringetone, baggrund, billedgalleri osv. Og endelig kan den bruges til underholdning (spil), hvis man sidder i bussen og ikke har andet at give sig til.

Voksne har tendens til at tro, at det fysiske fællesskab bliver erstattet af mobilfællesskab, men egne undersøgelser og samtaler med børn viser, at det børn og unge synes bedst om, er at være rigtig sammen med deres kammerater. Det er dog vigtigt, at forældre er til stede i børns liv, og snakker med børnene om, hvad mobilen kan, og hvad man ikke skal bruge mobilen til.

De bekymrede forældre

Hvad skal forældre passe på?

– Forældre er jo altid bekymrede for, om deres børn nu har det godt, og

Nye tider, nye

Af første næstformand i KLF, Kirke & Medier, Kim Borregaard Eriksen

Nye tider, nye medier

Gennem flere år har vi hørt om mediernes sammensmeltning – konvergens.

Unge køber ikke længere CD'er, de downloader i stedet musikken som MP3 filer.

Spil er ikke længere forbeholdt specielle spillekonsoller som Playstation, men er efterhånden integreret i en helt almindelig mobiltelefon.

Et kamera skal ikke længere bruge film, det integreres ofte i telefoner, MP3 afspillere m.v.

Når vi skal finde vej, skal vi ikke længere anvende et kort, men for få tusinde kr. kan vi erhverve en mobiltelefon eller Palm Pilot, som kan finde vej for os.

Om kort tid taler vi ikke om fjernsyn, radio, mobiltelefon, spillekonsol, Internet m.m., men det hele vil være integreret i en og samme enhed, som formentlig vil kunne ligge i lommen.

LHK

mobiltelefoner til

fordi udviklingen går så hurtigt. Digitaliseringen af vores samfund påvirker alle, også voksne. Derfor skal børns brug af mobiltelefon ses i sammenhæng med udviklingen i samfundet.

Det er klart, at der kan være skadelig brug af medier hos svage børn, men der er vi ovre i sygdomsforskning, og det beskæftiger en medieforsker sig ikke med.

Hvis vi ser på det brede publikum, så er mobiltelefonen først og fremmest et meget hurtigt kontaktnetværk. Her kan der ligge en stressfaktor. Det kan være stressende ikke at modtage meddelelser, når man nu venter dem så meget. Dertil kommer, at børn er meget pligtopfyldende, så de svarer, når der kommer et bip, så må alt andet vente.

Forældre må snakke med deres børn, mærke dem, så man er klar og kan hjælpe dem med at regulere forbruget.

Børn er ikke så stressede over mobilen som over de høje forventninger, de står overfor generelt. Børn i dag skal være dygtige socialt, de skal lære meget, bruge mange medier, være gode til sport osv.

Mobil er ansvar

Hvordan skal vi bruge mobiltelefonen?

– Forældre skal hjælpe med at sikre, at barnet får det bedste abonnement, men ofte er det børnene, der kender de forskellige abonnemeter.

Der er et problem med tjenester til mobiltelefoner: Fordi et barn ikke kan ha' et mobilabonnement i eget navn, må forældre lægge navn og ansvar til. Det betyder, at udbydere ikke kan se, hvilke reelle abonnenter, der er børn, og alle får dermed reklamerne. Det kan først ses på regningen næste gang, hvis barnet har sagt ja tak til en ny dyr tjeneste.

Derudover er det et stort ansvar at have mobiltelefon. I samfundet skal vi ha' udviklet normer for, hvordan vi bruger det nye. F.eks. er det ikke tilladt at tale i mobiltelefon i togenes stillekupeer, ligesom de ofte er forbudt i skoler. De nye medier kræver meget af samfundet, af skolerne og af forældrene.

Familienormerne skal skabes i den enkelte familie. Forældre skal beslutte, hvor deres grænse går for, hvor meget og hvordan de kan acceptere børns mobilbrug i hjemmet.

*Mobiltelefonen er mange unges vigtigste kommunikationsmiddel.
Fotograf: Kim Borregaard Eriksen*

Mobil og mobning

Hvad adskiller mobilmobning fra almindelig mobning?

– Det er en ny type mobning, som har særlige kendetegn. Det kan foregå meget anonymt, fordi ingen ser eller hører, hvad der sendes over SMS. Det kan føles mere truende end almindelig mobning, fordi mobiltelefonen ellers opfattes som en ven, hvorigennem der er kontakt til alle venner. Det kan være meget konstant, fordi en SMS kan nå dig overalt.

Man skal snakke med barnet, og selvom SMS mobning er usynlig, så vil forældre kunne mærke, at barnet har det dårligt. Mobberen er oftest at finde i det nære netværk, så det er der, forældrene først skal lede. Der skal selvfølgelig også ske kontakt til skolen, men det vigtigste redskab mod mobning bliver igen, at forældre snakker med børnene og kender dem.

Det vi skal huske

Hvad kan vi gøre for, at børn får en fornuftig brug af mobiltelefonen?

– Vi forældre skal være gode forbilleder og selv gøre det, vi siger til børnene, er godt at gøre, f.eks. slukke telefonen, mens familien spiser aftensmad.

Vi skal tale med vores børn, så vi kan vide, om noget ikke går, som det skal. Og vi skal melde klart ud, når noget generer os, for ellers kan vi ikke ændre det.

Og så skal vi huske, at langt de fleste børn elsker naturen, sport og det at være sammen med mennesker, derfor skal vi tænke os godt om, før vi skærer ned på penge til lejrture og den slags.

udfordringer for forældrene

Vi må op af stolene

Jeg hører ikke til dem, der på forhånd er forskrækket over udviklingen. Jeg synes, medieudviklingen giver os rigtig mange spændende udfordringer inden for kommunikation, informationssøgning og underholdning, som jeg ikke ville være foruden. Men samtidig er der selvfølgelig brug for, at der er voksne tilstede i børnenes univers, som vejledere og opdragere.

Vi må have forældrene på banen, vi må have en holdningsdebat om, hvad der er godt og udviklende, og hvad der er destruktivt og nedbrydende. Vi må turde være ved vores værdigrundlag, for ellers vil vi hurtigt opleve, at amerikanske og japanske legetøjsfabrikanter er parat til at overtage opdragelsen og værdiformidlingen til vores børn.

Dialog støtter og nytter

Oftentimes møder vi forældre, der har nogle holdninger til medierne og familielivet, men som ikke magter at skabe den ramme, som de godt kunne

tænke sig. Det kan være en teknikangst, men det kan også være en frygt for, at børnene skal nærme sig det univers, som kammeraterne beskæftiger sig med. Som småbørnsforældre oplever jeg ikke mindst det i forbindelse med tegnefilm og merchandise, som f.eks. Pokémon og Beyblade. Vi må dele vore erfaringer og få nye idéer til at leve godt med medierne.

Vi tror på, at hvis der åbnes for, at forældre kan tale sammen i skoler, SFO'er, kirkelige børne- og ungdomsorganisationer m.m., vil der være mulighed for, at forældrene igen erobrer initiativet i familien og ikke bare passivt ser til, at deres børn surfer derudaf i nogle universer, som ligger fjernt fra dem.

En almindelig familie

Af første næstformand i KLF, Kirke & Medier, Kim Borregaard Eriksen

Det er en helt almindelig søndag aften, da jeg træder ind i familien Andersens hus. Huset er et almindeligt parcelhus i provinsbyen Nykøbing F. Allerede da jeg kommer ind i huset, kan jeg mærke duften af nylavet kaffe.

Inde ved familiens computer sidder Simon på 11 år og er godt i gang med et spil. Han når lige at se ud af øjenkrogen og siger: "hej", da jeg hilser på ham, hvorefter han igen er i gang med sit spil.

Inde i stuen sidder Hans Henrik og datteren Line på 14 år. De er godt i gang med et spil Kalaha. Ved siden af Line ligger hendes trofaste følgesvend, mobiltelefonen. Fjernsynet kører i baggrunden, det er vist et quiz-program, og fjernbetjeningen ligger sikkert placeret foran Hans Henrik.

En mediefamilie

Jeg har sat familien stævne, da jeg gerne vil snakke med dem om deres vaner og regler m.h.t. mediebrug. Der er tale om en ganske almindelig familie med Anne-Grethe, der er pædagog, Hans Henrik, der er trafikkontrolør og børnene Simon og Line, der begge går i skole.

Ser man sig omkring, får man hurtigt indtryk af, at medierne fylder meget i deres hjem. Fjernsyn i stuen, soveværelset og på Line's værelse, computer med internetforbindelse i det fælles rum, lokalavisen på sofabordet og mobiltelefoner til hvert af børnene og en til de voksne til deling.

Sådan oplever Simon det med mediebrug

Jeg starter med at gå ind til Simon og stiller ham nogle spørgsmål. Han synes generelt, at de har de medier, som han kan ønske sig. Simon fortæller, at han mest bruger computeren til spil. Han er også glad for at spille nede i KFUM og KFUK, hvor de har 4 computere koblet sammen i net, så man kan spille mod hinanden. På nettet kan han især lide at gå ind på en Beyblade side, hvor han har oprettet sin egen profil, og kan blade med andre på siden, men også TV 2 siden med spil benyttes.

Simon oplever, at der er fair regler i familien omkring brug af computer og fjernsyn. Der er en regel om, at væsentligt kommer forud for uvæsentligt, fortæller Simon. Hvis min søster skal skrive stil, så er det mere vigtigt, end jeg spiller, og så har hun første ret til computeren.

Udover computeren er fjernsynet det vigtigste medie for Simon. I en periode havde mor og far fjernet Cartoon network fra vores kanalliste, da Line og jeg så det alt for meget. Anne-Grethe bryder her ind og fortæller, at det ikke kun var fordi de så for meget, men også fordi hun betragter Cartoon og lignende kanaler som intetsigende bras og evindelige gentagelser af dårlige tegnefilm.

Line er glad for sin mobil og for nettet

Derefter går jeg videre til Line, som er midt i at sende en SMS til sin veninde. Adspurgt om, hvor mange SMS'er hun sender om ugen, er svaret: Det kommer an på mit humør. Hvis jeg keder mig, sender jeg mange SMS'er". Hun mener, at hun sender 200-500 om ugen.

Hun mener ikke, at mobiltelefonen er det vigtigste medie for hende, det er Internettet. "På Internettet er der alle muligheder. Du kan også sende SMS'er via Internettet."

Line forklarer, at hun bruger rigtig meget tid på ARTO, der er en internet-portal for unge, hvor man kan lægge sin profil ud og skrive til andre unge. Det gode ved ARTO er, at den overvåges, og man kan anmelde, hvis nogle mobber eller lignende. Det giver en god sikkerhed i modsætning til nogle Chatrooms som f.eks. Ofir og Jubii. ARTO er ikke decideret chat, men man skriver i stedet i andres gæstebog, som så kan skrive tilbage. – Jeg skriver mest med mine veninder, men har da også prøvet at skrive med nogle, som jeg ikke kender i forvejen. Jeg har aldrig været ude for nogen ubehagelige oplevelser på ARTO. Man kan også chatte på ARTO, men det benyttes ikke ret meget. *KLF, Kirke & medier opfordrer til at børn og unge benytter lukkede chatrooms.*

Line er meget glad for, at familien har fast opkobling til Internettet. "Førhen var mine forældre meget restriktive med, hvor længe vi måtte være på. Nu er det mere frit, og hvis bare jeg passer mine opgaver og lektier, er der faktisk ingen begrænsninger i, hvor meget jeg må være på nettet. Det er fedt."

Fotograf: Kim Borregaard Eriksen

Jeg spørger begge børn, om de synes, der er noget, deres forældre er bagefter med. Svaret kommer prompte fra Line: – Deres mobiltelefon er håbløs. Jeg troede, at hun mente, at de var håbløse i deres brug af mobiltelefonen, men fik hurtigt det svar, at det også var det, at deres mobiltelefon var håbløs. "Den er gammel, grim og kan ingenting", var det uddybbende svar.

Fællesskabet i familien

Familien mener ikke, medierne gør noget særligt ved fællesskabet i familien. Anne-Grethe giver udtryk for, at de godt kan lide at hygge sig med en god gammel dansk film, men at Simon dog ikke altid har lyst til at være med.

Hvor det før var leksikon, der blev brugt til at søge oplysninger i, er det nu Internettet, der har erstattet denne funktion, og ofte er flere i familien sammen om at søge på nettet.

Der er også enighed om, at børnene er gode til selv at variere deres mediebrug, så der er ikke brug for mange regler. Det bliver dog tydeligt markeret, at hvis forældrene synes, at der bliver set for meget fjernsyn, spillet for meget computer eller mobiltelefonen bruges i skoletimerne, vil de ikke være tilbageholdende med at gribe ind, som eksempelvis dengang med Cartoon Network.

Der er den klare aftale, at har vi besluttet at hygge os sammen i familien, så slukkes mobiltelefonerne, vi vil ikke hele tiden forstyrres af udefrakommende. Vi har en regel, der hedder, lav en ting af gangen, fortæller Anne-Grethe.

Interesse for børnenes brug

Anne-Grethe giver udtryk for, at selvom hun synes, at børnene er fornuftige i deres mediebrug, kan hun godt nogle gange være bekymret. Hun sidder nogle gange ved siden af Line, når hun er på nettet og har også set Lines profil på ARTO, desuden spørger hun ind til, hvem hun skriver med.

Hans Henrik fortæller endvidere, at han af og til tjekker, hvilke sider der er blevet kigget på via computeren.

Line synes det er okay, at moren blander sig. "Hun gør det jo ikke for at genere mig". Men omvendt synes Line ikke, det er nødvendigt "jeg tænker, jeg ved, hvad jeg gør".

Anne-Grethe slutter også sit svar af med at fortælle, at det ikke er tilfældigt, at computeren med internetforbindelse er placeret i fællesrummet., så man kan følge med i hvad der sker.

Jeg er kongen af fjernbetjeningen!

Begge forældre er enige om, at fjernsynet er det vigtigste medie for dem. De bruger det til at slappe af og søger mange af deres daglige nyheder via fjernsynet. Hans Henrik er meget glad for tekst-tv, hvor han synes, man kan holde sig opdateret hurtigt og præcist. Her bryder begge børn ind og fortæller, at Hans Henrik er familiens Zapper. Han kan sidde flere timer og zappe rundt mellem forskellige kanaler og se på alverdens tekst-tv sider, dette repliceres lidt smørret af Hans Henrik: "Ja, jeg er kongen af fjernbetjeningen".

Mod slutningen af interviewet kommer Hans Henrik ind med den bemærkning, at han også finder det meget vigtigt med lokalavisen, som han meget nødt vil undvære. Han ikke alene læser avisen, men bruger også meget den abonnements-mulighed, der er, for at læse artikler og opdateringer på avisens hjemmeside.

Om familiers mediebrug i Danmark

Af Familiekonsulent i KLF, Kirke & Medier, Lisbeth Krabbe Haugstrup

TV forbrug*

- 97 ud af 100 husstande har tv og langt de fleste har adgang til DR1 og TV 2. Danskere så i gennemsn. tv i 2 timer og 38 min. dagligt i 2003. Det er en lille stigning på 3min. i forhold til året før.
- Personer over 55 år har et gns. forbrug, der er 46 min. over det generelle gennemsnit.
- Børn fra 4 – 11 år ser mindst tv med 1 time og 27 min. dagligt, mens børn/unge mellem 12 og 20 år er den eneste gruppe, som ikke så mere tv i 2003 end i 2002.
- De mest sete kanaler i 2003 var i rækkefølge: TV 2, DR1, TV3 og TVDanmark2.
- Ca. 1/3 af alle husstande med tv har adgang til TVDanmark og TV3.

*Kilde: Statistisk årbog 2004

Internet forbrug

- I 2003 havde 2 ud af 3 familier adgang til Internettet. Samme år havde 85% af alle par med børn adgang til Internettet i hjemmet.
- Blandt unge studerende havde hver anden adgang til bredbånd (hurtigere og større kapacitet end modem)
- Privat, bruger vi først og fremmest Internettet til at søge informationer, online services (inklusive spil) og til e- køb.

Mobiltelefon brug

- I 2003 var der 4.767.277 mobiletelefon abonnenter i Danmark. Det svarer til at 83,3% af befolkningen benytter sig af mobiltelefon.
- Antallet af SMS beskeder i 2003 var på 3.989.143
- De største selskaber på det danske mobiltelefon marked er TDC og Sonofon. De har hver en andel på over 20% af det samlede marked.

Fjernsyn... skidt men også godt

Af lærer Karina Mathiasen, Århus

Fotograf: Karina Mathiasen

Jeg skriver i egenskab af mor i, hvad jeg selv betragter som, en almindelig familie bestående af mor, far, dreng på 3 år, pige på 2 år, og lille Lea på 3 mdr., og så selvfølgelig fjernsynet som for nylig blev til fjernsynene.

Jeg har altid haft en meget bevidst og ikke særlig positiv indstilling til fjernsynet, dybest set betragter jeg fjernsynet som en tidsrøver. Jeg har tidligere levet nogle år uden fjernsyn i mit hjem og ønsker mig af og til tilbage dertil. Men jeg har erkendt, at fjernsynet er kommet for at blive, også i min familie. Og det må jeg jo så forholde mig til. Når min skepsis nu er udtalt, så skal det retfærdigvis også siges, at jeg ikke er blind overfor fjernsynets positive sider. Selv om mine børn udefra set er meget inaktive og fjerne i blikket, når de ser fjernsyn, så er der jo ikke tale om fuldstændig passivitet. Det dokumenterede min søn eksempelvis for mig, da han en dag efter at have set børnetime, kom ud og sang brudstykker af alfabet-sangen for mig. Der havde altså været aktivitet inde bag det fjerne blik. Derudover er fjernsynet vel nok vores største fælles referenceramme. Vi kender fra os selv, hvordan vi på arbejdet kan diskutere et dokumentarprogram, en god film eller en sportsbegivenhed.

Gode børneprogrammer får plads

Og hvor ville mine børn ikke stå, hvis de ikke gennem fjernsynet kendte Byggemand Bob, Kaj og Andrea, Sigurds Bjørnetime osv.? Remsen er lang, og jeg finder langt fra alting lige godt, men jeg må med ryggen mod muren indrømme, at jeg synes dansk børne-tv er på et niveau, hvor mine børn har krav på at se det. (Jeg glæder mig over, at genfinde min egen barndoms begejstring for Kaj og Andrea hos mine børn. At Bamse og Kylling samt Fredagsbio også snart har overlevet en hel generation, ser jeg som et udtryk for kvalitet. Ikke mindre gode er udsendelserne med Naturpatruljen og Sigurds Bjørnetime.) Vi tilpasser oftest spisetiderne efter, at der er tid til at se børnetime. Til gengæld har jeg nedlagt veto mod at få et fjernsyn installeret i køkkenet. Fjernsynet vil aldrig kunne blive en del af eller overhovedet forenes med fællesskabet og samtalen omkring måltidet.

TV og video kan være nyttige barnepiger

Til trods for at jeg kunne komme i tanke om mange andre gode aktiviteter mine børn kunne give sig i kast med, så begrænser mine børns fjernsynsforbrug sig alligevel ikke til børnetime. For når børnene vågner før kl. 6 søndag morgen, når maden skal laves samtidig med, at der bliver leget krigslege i køkkenet, eller når mor eller far trænger til ½ times fred og ro på sofaen, så bukker idealerne under, og fjernsynet bliver taget i brug som en kærkommen barnepige. Her er jeg igen ikke ukritisk overfor, hvad mine børn ser. Den største hjælp får jeg ved at begrænse kanaludbuddet til 3 kanaler. Til gengæld har de et udvalg af videoer og DVD'er. Herimellem vælger de så selv, hvad de vil se, men valget er dog styret, fordi vi som forældre har besluttet, hvilke film der skal indkøbes. Vores børn er ikke særlig gamle, så vi har stort set hele ansvaret for, hvor meget og hvilken slags fjernsyn vores børn ser. Men det kræver engagement, vi er jo nødt til selv at se nogle af programmerne sammen med børnene, for at kunne vurdere dem. Og når vi som forældre vælger fjernsynet fra til vore børn, så kan det være nødvendigt, at vi i stedet er med til at igangsætte en anden aktivitet med børnene. Hertil kræves overskud og energi, og de to ting findes ikke altid i en hektisk børnefamilie – i hvert fald ikke i vores. Så er det, fjernsynet står der som barnepigen, det ekstra familiemedlem.

Medieundervisning – at lære at binde snøreband

KLF synspunkt af Bjarne Haaning Andersen

For mig er det vigtigt, at børnene lærer at binde snørebandene selv. De har jo ikke os forældre til at gøre det for dem resten af fremtiden. På samme måde er det med at bruge og forholde sig til medier. Det skal børnene kunne klare selv.

En stor del af den viden og information vi får dagligt, får vi gennem medierne. Medierne bruges også til nyhedsformidling, underholdning, kommunikation med bank og myndigheder, indkøb på nettet, debat og meget mere.

Medieundervisningen i skolen er i dag en tværfaglig del af undervisningen i dansk, historie og orientering.

For at vi får klædt børnene rigtigt på til at klare sig selv, mener KLF, at medieundervisningen skal være et fag for sig selv.

Det handler ikke om at kunne optage en videofilm eller skrive en e-mail. Undervisningen skal være tværmedial. Børnene skal lære om de enkelte mediers særkende, deres indbyrdes samspil og deres virkemidler.

Børn og unge skal være kompetencemediebrugere

Af Undervisningsminister Ulla Tørnæs (V)

Børn og unge vokser i dag op i en verden fyldt med medier. Ud over de traditionelle medier, som radio, tv, video og film – så er også de mange digitale former kommet til. Hos næsten 90% af børnefamilierne er der nu en eller flere computere. Mere end 70% er forbundet til internettet. Og andelen er støt stigende. Og der kommer flere til – hurtigt. Og de vokser sammen til helt nye former for medier, som først lige er ved at tegne sig i horisonten.

Fagre nye verden

Det er en verden, som børn bevæger sig hjemmevant i. Det er ikke mere usædvanligt, at børn allerede fra 3-4 års alderen begynder at lege med computerspil – og mange er også lang tid, før de kommer i skole, vant til at lege på Internettet på de mange hjemmesider, der er skudt op med et indhold særligt rettet mod børn.

Børn er også vant til at håndtere mange medier på én gang. De kan godt samtidig have både tv, radio og computer tændt og alligevel ubesværet følge med alle steder på én gang. Det er der ikke mange voksne, som kan. Forskerne beskriver det som en mediekompetence, som voksne meget sjældent har.

Skolens rolle

Det er den udfordring, skolen møder. Børn og unge, som teknisk er langt mere erfarne mediebrugere end lærerne. Skolens udfordring er at gøre dem til kompetente mediebrugere. Den skal give dem en kritisk indgang til den information, som kan hentes fra internettet. Den skal give dem de værktøjer, som er nødvendige for at sortere i informationsmængden.

Det er en opgave, som skolen i høj grad er sig bevidst. Regeringens politik er, at medier i bred forstand – beskrevet som it – skal integreres i alle fag, hvor det er relevant.

Det er for eksempel indskrevet i de Centrale Kundsks- og Færdigheds-mål (CKF) i faget dansk i folkeskolen, hvor børn allerede efter 2. klasse skal kunne "udtrykke sig i enkle produktioner med billeder, lyd og tekst samt i dramatisk form". Efter 6. klasse skal de bl.a. kunne "søge informationer på forskellige måder samt forholde sig til resultaterne". Når de forlader folkeskolen bør de kunne "søge informationer på forskellige måder og i forskellige medier samt vælge den informationskilde, der er mest hensigtsmæssig".

Målsætningen støttes på flere måder af regeringen

Programmet IT, medier og folkeskolen (ITMF) afsluttes ved årets udgang.

Det startede i efteråret 2000 og har haft en samlet bevilling på 340 mio. kr. Med projektet ønskede vi at gøre it og medier til en drivkraft i skolens daglige virksomhed. ITMF programmet sigter mod at gøre både lærere og elever til kompetente mediebrugere. Et af områderne er f.eks. "Lærernes kvalifikationer", som har videreudviklet it-kørekort for lærere, skole-IT og ydet tilskud til nedsættelse af deltagerbetalingen. Godt 40.000 lærere har nu gennemført eller er ved at gennemføre skole-IT. Det er et niveau, som få lande kan fremvise. Og fra dette efterår er der indgået en aftale, så Skole-IT nu også kan tilbydes som en del af læreruddannelsen.

Der er også som led i ITMF programmet udviklet et "Junior pc-kørekort". I regeringens nye it program, "IT i folkeskolen (ITIF)", er der afsat midler til udbredelse af kørekortet. Det er frivilligt for skolerne, om de vil tilbyde eleverne mulighed for at tage dette kørekort. Men modtagelsen har været meget positiv. Over 700 skoler har allerede nu meldt sig for at blive certificerede udbydere af køretet. Junior pc-kørekortet indeholder en række fællesmål indenfor 5 hovedområder:

- It- og mediestøttede læreprocesser
- Informationsindsamling
- Produktion og analyse
- Kommunikation
- Computere og netværk

Det er gratis for skolerne at tilmelde sig junior pc-kørekortet i 2004 og 2005. Derefter bliver der en brugerbetaling. Alle interesserede kan læse de opstillede mål for it i skolerne på denne adresse: www.junior-pc-koerekort.dk

Fremtiden

Regeringens handlingsprogram, IT i folkeskolen, startede 1. januar i 2004 og løber til udgangen af 2007. Det har en samlet bevilling på 495 mio. kr. Regeringen ønsker med det program at understrege, at it skal være et fremherskende pædagogisk værktøj i det danske uddannelsessystem. Der er afsat ikke mindre end 40 mio. kr. til at udvikle helt nye typer af undervisningsmidler, hvor så at sige hele viften af medier kan indgå.

Men størsteparten af midlerne (370 mio. kr.) er afsat til at sikre, at der er computere til rådighed for eleverne allerede fra 3. klasse. Målet med denne indsats er ikke alene at sikre, at eleverne tidligt bliver kompetente mediebrugere. Målet er langt større, vi tror nemlig, at tidlig og kompetent brug af it også danner et godt fundament for at opnå gode færdigheder i læsning, skrivning, regning, sprog og it.

Dialog som redskab

Af Landsformand i KLF, Kirke & Medier, Lars Peter Melchiorson

Fokus på kirke og kristendom i medierne

KLF, Kirke & Medier arbejder for til stadighed at holde kirkens placering i radio og tv i fokus: deltage i samtalen om det, der er - forsøge at anspore til nyt. Vi samler medlemmernes synspunkter op og - hvis de ønsker det - videregiver det til dem, der laver radio og tv.

Foreningen roser nye spændende tiltag for at få mere deraf. F.eks. har vi viderefundet hundreder af positive tilbagemeldinger på TV 2's julekalender "Jesus & Josefine". Vi har meldt positivt tilbage på DR's serie om tro. Vi er gået konstruktivt ind i meningsudvekslinger om DR2 programmet "Tal med Gud" og gudstjenesteudsendelserne. Vi har bakket op om den redaktion, der producerer de mange fine udsendelser på P1.

Men KLF, Kirke & Medier er også en forening, som råber op, når der sker forringelser i dækningen af kirke og kristendom.

F.eks. har vi beklaget os over, at kirkestoffet i bedste fald var stærkt reduceret i en sommer præget af sport. Ikke engang Før søndagen kunne der blive plads til under OL. Og vi vil nøje følge udviklingen i antallet af tv-gudstjenester.

Fokus på påvirkning fra medierne

KLF, Kirke & Medier forsøger at fremme udsendelser, som betoner omsorg, livsglæde og sammenhæng.

Vi har f.eks. givet hæderslegater til Bubber for hans inddragelse af kristendom i programmet "Snurre Snups Søndagsklub", til Sigurd Bar-

rett for hans børne- og underholdningsudsendelser og til mange flere. Vi har ved direkte henvendelser givet opbakning til programmedarbejdere, som vi har ment havde behov for opbakning. Vi roser i det hele taget de udsendelser, vi kan stå inde for.

Men foreningen vil også effektivt gå op imod forråelse og tivolisering. Vi har f.eks. viderefundet klager over brugen af voldsomme billeder i de tidlige nyhedsudsendelser. Vi har klaget over brugen af pornoagtige musikvideoer i ungdomsprogrammer som Boogie og Rundfunk. Vi har påtalt brugen af korsfæstelse som reklame for Robinson. Vi har analyseret DR's radioudsendelser for børn og unge og kommenteret den dårlige sprogbrug. Vi er gået ind i debatten om den stadig stigende udbredelse af sport, underholdning og serier i den bedste sendetid på bekostning af seriøse programmer.

Fokus på mangfoldigheden

Endelig vil KLF, Kirke & Medier arbejde for at styrke mangfoldigheden i udbuddet af radio og tv. Det skal ikke ske ved liberalisering - og dermed mere af den samme grød - men ved at fokusere på public service og licens og dermed få det, du håbede, men ikke troede, du kunne få.

Det er kun på grund af en lovgivning, der sikrer mangfoldighed, at vi kan have udsendelser, der formidler kirke og kristendom. Derfor er vi altid på tærerne, når der politisk rumsteres i mediekulisserne.

Love som forpligter

Af Landsformand i KLF, Kirke & Medier, Lars Peter Melchiorson

En række love, bekendtgørelser og vedtægter er grundlaget for KLF, Kirke & Mediers arbejde i forhold til DR og TV 2. Det gælder Lov om radio- og fjernsynsvirksomhed, vedtægter for DR og regionalstationerne og DR's og TV 2's public service kontrakt med kulturministeren.

Det fremgår heraf, at både DR og TV 2 "...skal sikre en dialog med befolkningen, herunder særlig med lytter- og seerorganisationerne, om såvel den landsdækkende som den regionale programvirksomhed."

Denne ret benytter KLF, Kirke & Medier til at fastholde DR og TV 2 på de øvrige bestemmelser - f.eks. forpligtelse "...over for hele befolkningen til via

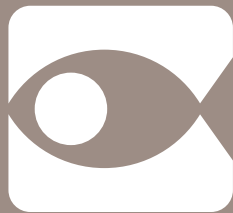
fjernsyn, radio og internet eller lignende at sikre et bredt udbud af programmer og tjenester omfattende nyhedsformidling, oplysning, undervisning, kunst og underholdning". Det vil altså også sige programmer om kirke og kristendom.

Endvidere er de forpligtet til at "... påse, at der ikke sendes programmer, som i alvorlig grad kan skade mindreåriges fysiske, psykiske eller moralske udvikling, herunder navnlig programmer, som indeholder pornografi eller umotiveret vold". Det giver baggrund for en løbende debat om ansvar og forpligtelse i programvirksomheden.

**KLF, Kirke & Medier
Landskontoret
Rådhusvej 4, 3.tv
(fra 1.04.2005 ændret til Grønnegade 6, 3th)
+++2229+++
7100 Vejle**

Udgiver:

KLF, Kirke & Medier,
Vejle, december 2004

Tema-avisen er et led i foreningens etik- og familie og medier projekter, som løber indtil Landsmødet 2006.

Redaktører:

Landsformand i KLF, Kirke & Medier, Lars Peter Melchiorsen
Familiékonsulent i KLF,
Kirke & Medier,
Lisbeth Krabbe Haugstrup

Projektadresse:

KLF, Kirke & Medier,
Landskontoret, Rådhusstorvet 4, 3
(fra 1.04.2005 er adressen: Grønnegade 6, 3th)
7100 Vejle
Tlf.: 86627466

e-mail: info@klf.dk
hjemmeside: www.klf.dk

Sats & layout:

Elbo Grafisk, Fredericia

Tryk:

Elbo Avistryk, Fredericia

Oplag:

30.000 eksempl.

Spørgsmål til jeres debat

Der henvises til det sidetal i temaavisen, som spørgsmålet bliver debatteret på

- s. 2. Hvem skal have ansvaret for, at børn ser tv for unge/voksne om eftermiddagen? Medierne eller forældre? Hvorfor?
- s. 3. Børn og forældre lever i forskellige verdener. Børn oplæres af medierne til at tænke på sig selv, men også til at have høje etiske krav. Hvordan kan du se det i dit område?
- s.4. Hvornår kan en dokumentarist blive lokket til at overskride grænsen mellem det etisk forsvarlige og det uforsvarlige? Hvad betyder det for vores menneskesyn, når strafferetten og ikke moralen bestemmer, hvad vi vil vise?
- s.5. Hvad er det, der er så attraktivt ved reality programmerne? Hvorfor appellerer det til os at følge almindelige mennesker i situationer med andre almindelige mennesker?
- s.6. Hvad mener du om "Terkel i knibe"? Gør det noget ved børn/unges brug af voldsomme ord og mobning?
- s.7. Hvad oplever du som det bedste ved Boogie konceptet? Hvor og hvornår bør et program som Boogie sendes? Hvorfor?
- s.8. Hvad skal der til, for at børn kan omgås nyheder, så de får relevante oplysninger ud af det?
- s.9. Hvad er bedst for forældre og børn: magasinprogrammer, der indeholder lidt af hvert (tegnefilm, interview, oplysning osv.) eller mere fastlåste programmer, hvor man kun har et emne? Hvorfor?
- s.10. Spiller børn voldelige elektroniske spil, som er beregnet for voksne? Er det et problem, hvis de gør? Hvad kan man gøre?
- s.11. Hvad er det bedste og det værste ved børns brug af mobiltelefoner? Forklar hvorfor og hvad, der kan gøres?
- s.12. Hvad gør børns brug af medier ved kontakten mellem børn og forældre? Skal der gøres noget og i så fald, hvad?
- s.14. Er der det, der skal til på folkeskolens skema for at børn kan få kendskab til mediernes virkemidler (brug af ikoner, lys, farver, kameravinkler, ordvalg osv.)? Hvad kunne man ellers gøre?

Jeg ønsker at støtte KLF, Kirke & Medier:

Med et familiemedlemsskab
til 250,00 kr

Med et enkelt medlemskab
til 150,00 kr

Navn: _____

Adresse: _____

Tlf.: _____

Mailadresse: _____

Jeg ønsker at KLF, Kirke & Medier, bringer dette videre til de programansvarlige:

Udsendelsens titel:

Sendt på: _____ Dato: _____ Kl.: _____

Mine kommentarer til denne udsendelse:

_____

_____

_____

_____

Afsenders navn: _____

Adresse: _____

